

AUNIOS

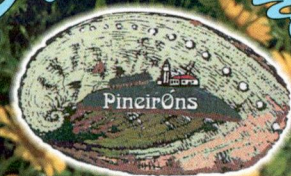
Nº 23

MAIO 2018

20
Aniversario
1998-2018

ASOCIACION CULTURAL

Pineirões





ONS O MEU PARAÍSO DE ONTE (XIV)

Lembranza dun Ons desde o meu corazón

Por: Julio Santos Pena

Agora que pasei a raia dos setenta e miro cara atrás, non podo esquecerme daquela etapa da primeira escola que foi o inicio real da miña vida docente que superou o medio século de duración. Foi, precisamente na Illa de Ons, onde me din de fronte coa complexidade da sagrada tarefa profesional, como mestre, nunha escola tan singular como aquela, radicada no non menos singular entorno social e xeográfico totalmente distinto ao que, ata aquela, tivera vivido no tempo de estudante, de milicia ou, simplemente de mozo en vías de preparación para unha nova e longa vida profesional.

Ons foi para min unha experiencia inesquecible e, cando hoxe examino a traxectoria da miña vida de docente, aínda non asimilo como fun quen de afrontar con éxito aquel arranque profesional. Acabado de saír da Normal de Maxisterio e do cumprimento da milicia, obrigatoria naquel tempo, chegar a un entorno como Ons onde latexaba un pobo totalmente distinto, para min, a todo o coñecido ata aquela, foi un reto importante e decidido porque, ao puramente profesional de atender á escola de nenos, engadíase o de instalarse como un veciño máis tratando de vivir o momento como as familias que alí se atopaban, aínda que, xa daquela, moitas tiñanse trasladado a “terra”, e outras esperaban o momento para seguírlles os pasos, como acabou sendo o destino de practicamente todas, e a transformación de Ons nun lugar propio para o turismo e para a nostalxia de quen, coma min, recorda o que foi cando contaba cos seus fillos e fillas a bordo dela.

Hoxe, preto de medio século despois, cando teño a oportunidade de visitala, véñense milleiros de recordos daqueles case tres anos alí vividos acompañados con aquela sociedade tan distinta e tan peculiar. Ben certo é que nada tivo que ver o que nun principio pensabamos que ía ser a nosa casa e tamén a escola, co que en realidade foi, xa que estaba construído en Curro o novo complexo parroquial, educativo e social, que pretendeu nun momento dado, atallar a crecente despoboación ofrecendo uns servizos modernos aínda que insuficientes, porque non melloraron, en ningún momento, nin a dispoñibilidade dun refuxio para os barcos de motor, nin servizos nas vivendas reais e necesarias como deberían ser a dotación de enerxía eléctrica e auga corrente nas casas dos veciños de todos os recunchos poboados da Illa.

A Illa de Ons de hoxe xa non é o mesmo. Fáltalle a súa xente e só un par de illeiros coas súas familias resisten alí como bastión do que foi unha veciñanza propia que afrontou unha vida singular durante séculos, sen médicos nin boticas, nin os servizos mínimos que existían en “terra”, agás o docente e o eclesiástico que, en distintas épocas, foron absolutamente deficientes para aquel grupo de persoas que parecían non ter os mesmos dereitos sociais que os demais galegos, que os demais españois, da época. E, cando estou na Illa de visita por calquera motivo, procuro poñer os pés nas mesmas pegadas que deixei daquela tentando revivir momentos que verdadeiramente, influíron na miña traxectoria vital ata hoxe.

Lembro a moitos illáns hoxe desaparecidos cos que compartín milleiros de experiencias, desde embarcar nas súas dornas para comprobar de preto a súa destreza na pesca do polbo, por exemplo, ou aquelas veladas nocturnas no pequeno “Cro” de Francisco e Cesáreo, a prol das abundantes nécoras a base de engaiolalas nas nasas que subían cheas, ata compartir as partidas de “tute cabrón” nas tabernas de Checho ou Manolo nas xornadas dos sábados e domingos cando o traballo do mar facía descanso obrigado e total, agás se houbera que sarchar na leira, recoller as patacas ou o millo abondoso e gratificante cada mes de xullo, logo de ter loitado os rapaces



Francisco, patrón do Cro. Ons 1980.

cos malditos corvos que eran un verdadeiro perigo tanto na sementada como despois, coas douradas espigas feitas realidade e riqueza para a familia. Ou tamén compartir momentos de ledicia por nacementos ou casamentos, ou de tristura pola perda dos seres queridos, nalgúns intres de xeito traumático e doloroso.

Lembro a beleza daquelas paisaxes de misterio mesmo, cambiantes dunha hora para outra, especialmente na invernada, cando as marusías arrolaban o peirao de Curro e as ondas batían na praia de Area dos Cans, que me tiñan horas na fiestra da miña casa ou, moitas veces, no alto do Cucorno fronte ao mar inmenso da Ría deixándome azoutar o rostro polo límpido vento do sur intenso e persistente que rendía os piñeiros do cumio da Illa e facía voar a espuma de costa a costa logo de rebentar o mar contra as rochas de fóra.

Lembro aos meus alumnos e alumnas, rapazada de todas as idades, que sentían por min e polo que eu alí representaba, aínda sendo pouco máis maior que eles, un absoluto respecto inculcado polos seus pais e avós que tiñan na persoa dos mestres, uns referentes cargados de significado e de valores que transmitir aos mais novos do lugar con cega confianza no seu traballo.

Lembro os seráns de conversa na porta da taberna de Checho compartindo uns viños e falando de todo un pouco, escoitando as queixas duns pola falta de mellores condicións de vida na paraxe; a conformidade doutros que, se cadra de boca para fóra ante a imposibilidade doutro remedio, aseguraban que eles nunca marcharían da Illa que lles parecía o mellor sitio do mundo; rindo cos contos da vida mesma que personaxes como Olegario (o Sr. Cambados), Avelino (Delmiro) ou o traveso Manolo Otero, largaban en calquera momento, o que facía as conversas familiares e animadas na tranquilidade extrema do anoitecer illán mentres a escuridade ía tomando camiño contra a que loitaba inutilmente aquel xerador de electricidade que, por pouco tempo cada día, intentaba prolongar a xornada sen conseguilo, sumindo o entorno en sagrado e gratificante silencio nocturno.

No tempo que corre, a Illa de Ons é un reclamo turístico ao que acuden milleiros de persoas cada día de toda condición e idade atendendo á chamada dun enclave que, a pesar dos pesares, que son moitos, mantén aínda a esencia do seu ser xeográfico, seguramente grazas a que hoxe forma parte do denominado “Parque Nacional das Illas Atlánticas” que, dalgún xeito, frea, ou o intenta, os abusos da desconsideración humana. Para quen a viviu hai medio século, cando só atracaba no pequeno peirao de Curro algún barco foráneo de cando en vez, non é a mesma illa, fáltalle a xente; fáltalle o silencio daquela, só rachado polo bater das ondas sobre as rochas e as praias; fáltalle a sensación de esforzo común dos seus mariñeiros para subir e baixar as dornas antes e despois da faena diaria; fáltalle a esencia propia dunha sociedade, dunha veciñanza que só foi infeliz cando descubriu que en “terra” había outra vida distinta, mellor ou non, pero distinta.

Hoxe todo o mundo sabe da Illa. Cada quen fala segundo lle contaron e hai historias e comentarios recollidos directa ou indirectamente da tradición moitas veces pouco fundada. Eu teño o orgullo e a satisfacción de ter vivido a Illa por dentro naqueles dous anos e medio da miña aínda nova vida e, no meu espírito, están prendidos nomes, caras, acontecementos, anécdotas, preocupacións, satisfaccións e vivencias compartidas que nunca esqueceré, como tampouco o trato que recibín da xente daquel entón que me acolleu como un fillo máis da súa comunidade e para os que non teño máis que boas lembranzas e agradecementos.

Ons sigue sendo “a Illa” pero fáltalle a súa xente que preferiu buscar outro modo de vivir para eles e para os que veñan detrás, que so poderán saber dela polo que lles contan con nostalxia ou con resentimento que de todo hai. Para min, na miña nostalxia/morriña, segue sendo a Illa daquela: Ons, no meu corazón.

Delmiro, un personaxe inesquecible. Ons 1974.

